

30 листопада 2011 року Ужгородська міська громадська організація інвалідів зору «Дивосвіт» завершила реалізацію проекту «Створення патронажної служби «Дивосвіт» для людей з вадами зору у Закарпатській області» при підтримці Консорціуму МБФ «Фонд розвитку Карпатського Єврорегіону» та Міжнародного фонду «Відродження» у рамках програми «Підтримка вразливих груп населення у Західній Україні в період кризи». Метою проекту було підвищення якості життя інвалідів зору, які мешкають в Закарпатській області, шляхом надання їм комплексу соціальних послуг патронажної служби.

Проект реалізовувався в тісній співпраці з Головним управлінням праці та соціального захисту населення Закарпатської ОДА, Закарпатським обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, обласною психолого-медико-педагогічною консультацією управління освіти і науки Закарпатської ОДА, Мукачівською спеціальною загальноосвітньою школою-інтернатом I-II ступенів Закарпатської обласної ради.

Даний проект, реалізацію якого було розпочато 15 січня 2011 року, став важливою та помітною подією в Закарпатській області, до нього була прикута увага громадськості, ЗМІ, можновладців. Можемо констатувати, що всі державні установи соціальної та медичної сфери краю, позитивно сприйняли ідею та мету проекту, всіляко сприяли якнайкращій його реалізації. Це надало команді проекту впевненості в обраному шляху вирішення проблеми надання соціальних послуг інвалідам по зору Закарпаття, натхнення і сили. Але в той же час накладало додаткову відповідальність, адже на нас було спрямовано увагу мешканців області, на нас покладало надії і сподівання багато людей, яким ми фактично вже пообіцяли успіх своєї справи, даного проекту.

В Україні існує доволі складна ситуація з наданням соціальних послуг для представників вразливих верств населення, що мешкають поза обласними центрами та іншими містами. Це стосується і такої категорії як люди з вадами зору.

Як показує світова практика, зокрема практика країн Західної Європи, дана проблема

вирішується за допомогою патронажних служб (в тому чи іншому вигляді): буває що на країну існує всього один профільний ресурсний центр з комплексом соціальних послуг, але клієнтам не потрібно туди їздити – представники установи самі приїждять на місце і надають комплекс необхідних соціальних послуг.

В Україні соціальний патронаж майже не використовується. Бувають поодинокі випадки виїздів команди спеціалістів «на місця», але вони не мають системного характеру і особливо на ситуацію не впливають.

Система надання соціальних послуг в кожній області є досить централізованою, чим ближче до обласного центру або іншого міста – тим більше люди мають можливостей, чим далі – тим таких можливостей менше. Обумовлено це переважно об'єктивними чинниками: адже не може існувати в кожному селі або навіть районному центрі якісної профільної структури по наданню професійних соціальних послуг для кожної конкретної категорії людей, що входять до так званих «вразливих верств населення».

В селах та районних центрах щільність мешкання людей з вадами зору набагато менша. Приїздити ж до міста багатьом людям з вадами зору дуже складно, з огляду, перш за все, на проблеми з пересуванням, орієнтуванням, пошуком та оплатою проїзду супроводжуючого, відсутністю інформації про відповідні заклади. Тим більше це стосується нашої Закарпатської області, що має великі відстані та складний рельєф. Тому люди з вадами зору та їх близькі, які мешкають в області, приїждять до обласного центру дуже рідко, з найбільш важливих та невідкладних причин. Таким чином, вони втрачають дуже багато можливостей для розвитку, адаптації, інтеграції до суспільства, самореалізації в ньому. Особливо це стосується родин, що виховують слабозорих або незрячих діточок.

Власне, ця ситуація і спонукала нашу організацію до написання і реалізації проекту «Створення патронажної служби «Дивосвіт» для людей з вадами зору у Закарпатській області».

Реалізація проекту проходила в 3 етапи:

1. Деталізація і вдосконалення моделі патронажної служби.

2. Безпосереднє надання соціальних послуг патронажною службою.

3. Аналіз отриманих результатів і поширення досвіду.

З метою деталізації та вдосконалення моделі патронажної служби командою проекту було вивчено відповідний зарубіжний та вітчизняний досвід.

На протязі лютого командою проекту було вивчено цільову групу шляхом аналізу статистики щодо інвалідів по зору в Закарпатській області, систематизовано отримані дані та зроблено вибірку представників цільової групи.

Було розроблено механізм надання соціальних послуг для вищевказаної категорії людей, анкети оцінки потреб клієнтів патронажної служби «Дивосвіт», опитувальник для працівників соціальних служб.

Виконав завдання підготовчого етапу команда проекту приступила до реалізації основного етапу, а саме, безпосереднього надання соціальних послуг патронажною службою:

Був складений графік виїздів патронажної служби.

Налагоджено взаємодію з районними УПСЗН з організації та проведення інформаційно-просвітницьких зустрічей фахівців патронажної служби з представниками цільової групи в кожному районі.

Хочеться особливо відзначити обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, який став фактично нашим провідним партнером під час реалізації проекту та надав величезну допомогу в організації даних зустрічей.

Проводилось анонсування кожного виїзду.

Робота патронажної служби з клієнтами на місцях була побудована наступним чином:

вступна лекція;

презентація фахівців та послуг, які вони надають, а саме:

психолога – психодіагностика, консультування, профорієнтаційна робота (допомога молоді у виборі професії) та ін.;

соціального працівника – сприяння вирішенню соціальних, побутових та ін. проблем, що постають перед інвалідами по зору в процесі їх інтеграції в суспільство;

тифлопедагога – подолання проблем з навчання та виховання дітей дошкільного та шкільного віку з вадами зору, консультації щодо просторового орієнтування незрячих;

фахівця з комп'ютерних технологій – ознайомлення з сучасними інформаційними технологіями, які надають можливість навіть незрячій людині засвоїти навички роботи на комп'ютері; з безкоштовними комп'ютерними курсами в рамках навчальної програми Microsoft, після закінчення їх слухачі отримують іменний сертифікат програми «Світ безмежних можливостей» корпорації Microsoft, що надає можливість інвалідам по зору покращити умови життя в місцевій громаді.

запитання та відповіді;

анкетування;

безкоштовне розповсюдження серед присутніх компакт-дисків із записом спеціалізованих комп'ютерних програм, посібника для батьків та вчителів щодо формування побутових навичок у сліпих та слабозорих дітей, порад щодо супроводу незрячих.

Проводилась робота фахівців з підгрупами, окремими клієнтами з питань, які їх цікавлять.

Після зустрічі з клієнтами було проведено зустріч з представниками районних соціальних служб, центрів зайнятості, офтальмологами у вигляді лекції з окремих питань, розбору конкретних ситуацій. Також обговорювався механізм формування подальшої співпраці щодо надання соціальних послуг інвалідам по зору та сім'ям, в яких виховуються діти з глибокими порушеннями зору за місцем їх проживання.

Учасниками зустрічі було відмічено, що вони узнали багато нового про можливості сліпих та слабозорих людей, отримана інформація є для них дуже цікавою та корисною.

Після кожного виїзду проводилась робоча нарада команди проекту з метою підбиття підсумків та аналізу проведеної роботи, аналіз анкет, висновки, корегування та деталізація наступних виїздів. Також надавалися телефонні та он-лайн консультації клієнтам патронажної служби за результатами анкетування.

Після завершення основного етапу проекту ми логічно підійшли до третього, заключного етапу, а саме, до проведення підсумкового аналізу та поширення досвіду.

За результатами проведеного аналізу отриманих даних в інформаційно-просвітницьких зустрічах фахівців патронажної служби взяло участь 544 особи. Інформаційно-консультаційні послуги отримало 207 інвалідів по зору, 234 мами, які виховують дітей з глибокими порушеннями зору. 133 представника районних соціальних служб, ПМПК, медичних установ і центрів зайнятості отримали консультації про

особливості даної цільової групи та роботи з нею.

За результатами анкетування інвалідів по зору та батьків дітей-інвалідів нами було встановлено, що вони особливо відчують потребу в наступних соціальних послугах:

соціально-побутова реабілітація;

розвиток мобільності та орієнтування у просторі;

навчання читанню та письму за системою Брайля;

навчання роботі на комп'ютері;

розвиток контактів між сім'ями, в яких виховуються діти з вадами зору;

отримання аудіокниг.

Останнім заходом проекту став підсумковий круглий стіл «Особливості використання моделі патронажної служби щодо надання соціальних послуг людям з вадами зору», який відбувся в малому залі Закарпатської облдержадміністрації.

Під час круглого столу було розглянуто наступні питання:

1. Підсумки реалізації проекту «Створення патронажної служби «Дивосвіт» для людей з вадами зору у Закарпатській області» та перспективи продовження розпочатої в рамках проекту діяльності.

2. Досвід інших регіонів України у сфері надання соціальних послуг людям з вадами зору, проблеми та перспективи.

3. Механізми ефективної взаємодії державних структур та громадських організацій щодо надання соціальних послуг людям з інвалідністю.

У заході прийняли участь представники органів державної влади краю, соціальних та медичних установ області, лідери громадських організацій інвалідів Закарпаття та інших регіонів України, представники ЗМІ, тощо.

Проект не мав би шансів на успіх без активної співпраці із ЗМІ. Про хід реалізації проекту неодноразово виходили сюжети на телеканалах області. Команда проекту брала участь у прямих теле- та радіоефірах. Про нашу організацію, ті послуги, що вона пропонує тепер знають майже в кожному районі, у самих віддалених селищах Закарпатської області.

Ми вважаємо патронаж перспективною технологією, за допомогою якої може бути вирішено багато гострих проблем надання соціальних послуг вразливим верствам населення.

Налагодити процес надання соціальних послуг і почати їх надавати набагато важче і дорожче, ніж забезпечувати дану діяльність після періоду підготовки і апробації, тому ми розраховуємо на розуміння і підтримку з боку всіх державних структур краю, які безпосередньо пов'язані з наданням соціальних послуг людям з інвалідністю. А ми, в свою чергу, готові ділитися отриманим досвідом та надавати підготовлених фахівців.

Газета "Без Бар'єрів" грудень 2011р.